

Tomasz Czechowicz

MCI, Prezes Zarządu

Rola państwa w finansowaniu działalności innowacyjnej- uwagi ogólne

Rozwój technologiczny Polski znajduje się daleko za najbardziej rozwiniętymi krajami świata. Podstawową przyczyną jest brak wystarczających środków na finansowanie badań podstawowych oraz dużych projektów rozwojowych.

Teoretycznie rozwój technologiczny następuje dzięki trzem głównym grupom podmiotów. Są to wszelkiego rodzaju instytucje naukowe, wielkie przedsiębiorstwa przemysłowe realizujące badania w swoich własnych laboratoriach oraz grupa małych i średnich przedsiębiorstw, których wynalazki charakteryzują się może mniejszą spektakularnością ale ich łączna masa jest znacząca dla ogółu gospodarki. Jak wskazuje praktyka krajów wysoko rozwiniętych, to właśnie małe i średnie przedsiębiorstwa posiadają zdolność do rozwoju innowacji, co wynika z ich elastyczności i konieczności wpasowania się w rynek obok wielkich, silnych kapitałowo graczy. W Polsce jednak wszystkie trzy grupy nie funkcjonują wystarczająco sprawnie, aby postęp technologiczny postępował w tempie porównywalnym do liderów. Instytuty naukowe cierpią na brak funduszy, które w dużej mierze pochodzą z budżetu. Duże polskie przedsiębiorstwa są zbyt słabe, aby finansować badania podstawowe. Małe i średnie firmy napotykają natomiast na barierę pozyskiwania finansowania, w rezultacie czego nie są w stanie na szerszą skalę rozwijać działalności innowacyjnej. Biorąc pod uwagę powyższe fakty, należy zauważyć, że olbrzymią rolę do odegrania posiada państwo. W większości krajów rozwiniętych (np. USA, Wielkiej Brytanii, czy Francji) to właśnie działania rządów dały podstawy szybkiego rozwoju technologicznego ich gospodarek, co w rezultacie zaowocowało znacznym podniesieniem standardu życia i zamożności państwa.

W zakresie pobudzania przedsiębiorczości i innowacyjności państwo może występować bezpośrednio jako podmiot finansujący, jak również poprzez ułatwianie finansowania innym podmiotom tego typu działalności. Możliwe są również inne drogi wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności, np. poprzez doradztwo, wsparcie prawne itp. Ważne jest również, aby państwo wyznaczyło obszary, rozwojem których jest szczególnie zainteresowane. Powinny one znaleźć się pod szczególną opieką państwa i uzyskać ze strony

instytucji publicznych silne wsparcie. Przykładem takiego działania są Niemcy, gdzie wyznaczono cztery podstawowe obszary, będące priorytetem dla Federalnego Ministerstwa Edukacji i Badań.

Pasywny udział państwa w finansowaniu i pobudzaniu rozwoju technologicznego może przejawiać się poprzez udostępnianie innowacyjnym przedsiębiorstwom potrzebnego im kapitału. Może to się odbywać zarówno poprzez prywatne fundusze, które reinwestują środki pozyskane od państwa oraz innych inwestorów, jak również poprzez publiczne fundusze, które inwestują stosując się do wymogów określonych w drodze ustawowej, otrzymując w zamian określone korzyści, np. podatkowe. Aktywny wpływ na rozwój myśli innowacyjnej państwo może wywierać przez zakładanie i finansowanie instytucji wspierających procesy rozwojowe, które ułatwiają pokonywanie trudności typowych dla początków działalności gospodarczej. Mowa tu o centrach wynalazczych, parkach lub inkubatorach technologicznych oraz firmach doradztwa innowacyjnego. Państwo może realizować również różnego rodzaju programy publiczne, dzięki którym wynalazcy mogą finansować swoje projekty badawcze. Wreszcie działalność innowacyjna może być również stymulowana poprzez różnego rodzaju rozwiązania pośrednie, ułatwiające działalność gospodarczą. Chodzi tu o specjalne zachęty podatkowe dla przedsięwzięć realizowanych w określonych i pożądanym przez państwo obszarach i branżach, wszelkiego rodzaju gwarancje państwowe, wprowadzanie mechanizmów upraszczających zakładanie przedsiębiorstw i promujących kreatywność, tak aby korzyści pracy w dużej, stabilnej, ale mało innowacyjnej firmie zostały przeważone przez korzyści z uruchomienia własnej innowacyjnej działalności, obciążonej dużym ryzykiem. Wreszcie ciekawym instrumentem pośredniej stymulacji przedsiębiorczości jest przyznawanie małym i średnim przedsiębiorstwom zamówień rządowych na produkty z określonych innowacyjnych branż. Takie przedsiębiorstwo, mając pewnego odbiorcę, ma dużo większe szanse na pozyskanie finansowania od prywatnych inwestorów czy nawet banków, które tradycyjnie są bardzo konserwatywne w swojej polityce finansowania projektów. Ważne jest również stworzenie efektywnie działającego rynku obrotu papierami firm innowacyjnych, umożliwiającego im dostęp do kapitału, a inwestorom finansowym wyjście z inwestycji na zasadach rynkowych. Przykładem takiego rynku jest na przykład niemiecki Neuer Markt, gdzie wprowadzone rozwiązania mają na celu maksymalne zwiększenie przejrzystości rynku i notowanych spółek, a z drugiej strony umożliwić płynny obrót akcjami.

Analizując przykłady państw zachodnich, wydaje się, że najbardziej efektywne były pośrednie metody stosowane przez rządy w celu podnoszenia poziomu innowacyjności, w

tym na przykład umożliwienie inwestowania pieniędzy funduszy emerytalnych w spółki prywatne, likwidacja lub obniżanie podatków od zysków kapitałowych inwestorów, udostępniających swoje wolne środki funduszom inwestycyjnym, tworzenie specjalnych rynków obrotu akcjami przedsiębiorstw innowacyjnych. Bezpośrednie angażowanie się państwa w finansowanie przedsięwzięć nie odnosiło w pełni pożądanego skutku, co wynikało ze zbytnej biurokratyzacji procedur wymaganych przed zaakceptowaniem projektu inwestycyjnego. Dotyczy to głównie publicznych programów rozwojowych, ale również publicznych funduszy inwestycyjnych. Regulacje prawne w tym ostatnim przypadku były na tyle rygorystyczne, że nie były równoważone przez zachęty podatkowe lub inne bodźce.